

Copyright © Gabriel García Márquez,
and heirs of Gabriel García Márquez, 2010.

Copyright © za srpsko izdanje SEZAM BOOK, 2019.

Gabrijel Garsija Markes

**Nisam došao
da držim govor**

Sa španskog prevela

Vesna Stamenković

Gabrijel Garsija Markes (Kolumbija, 1927 – Meksiko, 2014) jedna je od najznačajnijih i najuticajnijih ličnosti svetske književnosti. Dobitnik Nobelove nagrade za književnost 1982, pripovedač, esejista, filmski kritičar, scenarista i pre svega intelektualac posvećen velikim problemima našeg vremena, u prvom redu onima koji utiču na njegovu voljenu Kolumbiju, ali i Latinsku Ameriku uopšte. Vodeća ličnost takozvanog magijskog realizma, gde pripovedanje i mašta pletu tapiseriju žive književnosti koja diše svakom svojom porom, tvorac je jednog od narativnih svetova najbremenitijih značenjem koje je španski jezik iznedrio u dvadesetom veku. Među njegovim najznačajnijim delima su: *Sto godina samoće*, *Pukovniku nema ko da piše*, *Hronika najavljene smrti*, *Zao čas*, *General u svom lavirintu*, *Sećanja na moje tužne kurve*, knjiga pripovedaka *Dvanaest priča lotalica*, *Ljubav u doba kolere* i *Kleveta ljubavi protiv čoveka koji sedi*. Godine 2002. objavio je prvi deo svoje autobiografije, *Živeti da ispričaš*.

Nisam došao da držim govor njegova je nova knjiga.

AKADEMIJA DUŽNOSTI

Sipakira, Kolumbija, 17. novembar 1944.

Opšte uzev, u svim društvenim prigodama kao što je ova, odredi se osoba koja će održati govor. Ta osoba uvek odabere najprigodniju temu i razradi je pred prisutnima. Ja nisam došao da držim govor. Mogao sam za danas da odaberem temu prijateljstva. Ali šta bih mogao da vam kažem o prijateljstvu? Ispunio bih nekoliko stranica anegdotama i rečenicama koje me na kraju ne bi dovele do željenog cilja. Neka svako od vas analizira sopstvena osećanja, neka razmotri, jedan po jedan, sve razloge zašto vam je osoba kojoj ste poverili sva svoja najintimnija osećanja neuporedivo draža od svih, i znate razlog za ovaj čin.

Čitav ovaj niz svakodnevnih zbivanja koji je neraskidivim vezama udružio ovu grupu mladića koja će danas

kročiti u život – to je prijateljstvo. I to je ono što bih vam ja rekao na ovaj dan. Ali, ponavljam, nisam došao da držim govor; i želeo bih samo da vas proglasim za sudije savesti u ovom procesu kako bih vas potom pozvao da sa studentima ove škole podelite bolan trenutak rastanka.

Ovde se nalaze, spremni da pođu, Enri Sanćes, simpatični D'Artanjan sporta, sa svoja tri musketara Horheom Fahardom, Augustom Londonjom i Ernandom Rodriguesom. Ovde su Rafael Kuenka i Nikolas Rejes, jedan drugom kao senka. Ovde su Rikardo Gonsales, veliki vitez od epruvete, i Alfredo Garsija Romero, proglašen opasnim protivnikom na polju svake rasprave: zajedno, njih dvojica su živi primer iskrenog prijateljstva. Tu su i Hudio Viljafanje i Rodrigo Restrepo, članovi našeg parlamenta i našeg novinarstva. Tu su i Migel Anhel Losano i Giljermo Rubio, apostoli preciznosti. Tu su još i Umberto Haimes i Manuel Arenas i Samuel Uertas i Ernesto Martines, konzuli posvećenosti i dobre volje. Tu je i Alvaro Nivija sa svojim dobrim raspoloženjem i svojom inteligencijom. Tu su i Haime Fonseka i Ektor Kueljar i Alfredo Agire, tri sasvim različita čoveka sa jednim jednim pravim idealom: a to je uspeh. Tu su i Karlos Agire

i Karlos Alvarado, koje vezuju isto ime i ista želja da postanu ponos naše otadžbine. Tu su i Alvaro Bakero i Ramiro Kardenas i Hajme Montoja, nerazdvojni prijatelji knjige. I na kraju, tu su Hulio Sesar Morales i Giljermo Sanćes, kao dva živa stuba koja na svojim leđima nose odgovornost za moje reči, kad kažem da je ovoj skupini mladića suđeno da ostane zabeležena na nekim od najboljih dagerotipija u Kolumbiji. Svi oni tragaju za svetlošću vođeni istim idealom.

Sada kad ste čuli kvalitete svakoga od njih ponaosob, pomenuću i manu koju vi kao sudije savesti morate uzeti u razmatranje: u ime Narodnog liceja i društva, proglašavam ovu grupu mladića, Ciceronovim rečima, aktivnim članovima akademije dužnosti i građanima inteligencije.

Časna publiko, proces je završen.

KAKO SAM POČEO DA PIŠEM

Karakas, Venecuela, 3. maj 1970.

Kao prvo, oprostite mi što govorim sedeći, ali iskreno, ako ustanem, biću u opasnosti da se srušim od straha. Stvarno. Oduvek sam verovao kako će mi dopasti da najuzasnijih pet minuta svog života provedem u avionu i ispred dvadesetak-tridesetak ljudi, a ne pred dve stotine prijatelja kao sada.

Srećom, to što mi se u ovom trenutku dešava dozvoljava mi da pričam o svom bavljenju književnosti, pošto sam već razmišljao o tome kako sam postao pisac na isti način kao što sam se i popeo na ovu scenu: silom. Priznajem, učinio sam sve što je u mojoj moći da ne bih prisustvovao ovom skupu: pokušao sam da se razbolim, trudio sam se da dobijem upalu pluća, otišao sam kod brice u nadi da će mi iseći grkljan, a na kraju mi je

palo na pamet da dođem bez sakoa i kravate, kako mi ne bi dozvolili da uđem na ovako formalan događaj, ali sam zaboravio da sam u Venecueli, gde svuda možete da uđete u majici. Rezultat: evo me ovde i ne znam odakle da počnem. Ali mogao bih, na primer, da vam ispričam kako sam počeo da pišem. Nikad mi nije palo na pamet da bih mogao da postanem pisac, ali dok sam studirao, Eduardo Salamea Borda, urednik književnog dodatka lista *El Espektador* iz Bogote, objavio je belešku u kojoj piše kako nove generacija pisaca ne nude ništa, da ni u jednom od njih ne vidi novog pripovedača ili romanopisca. Zaključio je tvrdnjom da mu prebacuju što u svom časopisu objavljuje samo poznate tekstove starih pisaca, a baš ništa što su pisali mladi, kada je istina u stvari – kaže – kako danas nema mladih koji pišu. U tom trenutku obuzeo me je osećaj solidarnosti prema mojoj generaciji, i odlučio sam da napišem priču, ni zbog čega drugog do da bih zapušio usta Eduardu Salamea Bordi, koji je bio moj veliki prijatelj, ili je to barem kasnije postao. Seo sam, napisao priču i poslao je u *El Espektador*. Drugo iznenađenje strefilo me je iduće nedelje kad sam otvorio časopis i preko cele stranice ugledao svoju priču, s napomenom Eduarda Salamea Borde

u kojoj priznaje da je pogrešio, jer očigledno „ova priča predstavlja buđenje majstora kolumbijske književnosti“, ili već nešto slično.

Tu mi je stvarno pozlilo i rekao sam sebi: „U šta sam se sad uvalio! Šta sad da radim da Eduardo Salamea Borda ne ispadne glup?“ Da nastavim da pišem, to je bio odgovor. Problem koji mi se uvek iznova javljao bio je odabir tema: morao sam da pronađem priču kako bih mogao da je napišem.

Zato mogu da vam kažem nešto u šta sam se uverio sad, kad sam objavio već pet knjiga: posao pisca je možda jedini posao koji postaje sve teži što se njime više bavite. Ona radost koju sam osetio kad sam jedne večeri napisao onu priču ne može se meriti s naporom koji danas moram da uložim da bih napisao jednu stranicu. Što se tiče mog metoda rada, prilično je u skladu sa ovim što vam govorim. Nikad ne znam koliko ću moći da napišem, niti šta ću napisati. Čekam da mi nešto padne na pamet, a kad mi sine zamisao koju procenim kao dovoljno dobru da je zapišem, počnem da je premećem po glavi i pustim je da sazri. Kad bude spremna (a ponekad za to treba da prođu godine, kao što se dogodilo sa *Sto godina samoće*, knjigom o kojoj sam razmišljao

devetnaest godina), ponoviću, kad bude spremna, sednem da je zapišem, i tu počinje najteži i za mene najdosadniji deo posla. Jer najslade u vezi s pričanjem priče jeste smisliti je, polako je uobličiti, okrećući je i premećući, tako da nas, onda kad sednemo da je napišemo, ona već više mnogo i ne zanima, ili barem mene mnogo ne zanima; ona je tek zamisao kojoj se vraćam.

Ispričaću vam, na primer, zamisao koja mi se već godinama mota po glavi, i čini mi se da sam je već prilično uobličio. Pričam vam je sada, jer kad je budem zapisao, a ne znam kad će to biti, zaključićete da je potpuno drugačija, i moći ćete da vidite na koji se način razvijala. Zamislite jedno maleno selo u kome jedna stara gospođa ima dvoje dece, sina od šesnaest godina, i mlađu ćerku od četrnaest. Služi im doručak, i deca joj na licu vide da je veoma zabrinuta. Pitaju je šta joj je, a ona im odgovara: „Ne znam, ali jutros sam se probudila sa osećanjem da će se nešto veoma loše dogoditi u našem selu“.

Oni joj se smeju, kažu joj da su to bapske sujeverice, dešava se. Sin odlazi da igra bilijar, i u trenutku kad se sprema da izvede jednostavan udarac, protivnik mu kaže: „Kladim se u jedan pezos da nećeš uspeti“. Svi se smeju, on se smeje, izvodi udarac i maši. Plaća pezos

protivniku, i ovaj ga pita: „Šta se dogodilo, zašto si pro-
mašio kad je udarac bio tako jednostavan?“ Kaže: „Jeste,
ali ostao sam zabrinut zbog nečega što mi je mama ju-
tros rekla, o tome kako će se u našem selu desiti nešto
strašno loše“. Svi mu se smeju, a onaj što je dobio pezos
odlazi kući, gde ga čekaju mama i neka nećaka, nečija
unuka, nije važno, bilo koja rođaka. Srećan što je zaradio
pezos, kaže: „Dobio sam ovaj pezos od Damasa strašno
lako, jer je glup“. „A zašto kažeš da je glup?“ Kaže: „Čo-
veče, zato što nije mogao da izvede prost udarac jer ga
je morila briga što se njegova mama jutros probudila sa
osećanjem da će se u našem selu dogoditi nešto veoma
loše“. Majka mu onda kaže: „Ne rugaj se predosećajima
starijih ljudi, jer se ponekad ispune“. Rođaka to čuje i ode
da kupi meso. Mesaru kaže: „Dajte mi kilo mesa“, i dok
joj ga ovaj seče, dodaje: „Bolje mi dajte dve, jer priča se
da će se nešto strašno loše dogoditi u selu i bolje je da
budem spremna“. Mesar joj proda meso, a kad sledeća
gospođa uđe da kupi kilo mesa, kaže joj: „Uzmite dve, jer
dolaze ljudi i pričaju mi kako će se desiti nešto strašno
loše, svi se spremaju i kupuju zalihe“.

Starica mu onda kaže: „Imam mnogo dece; slušajte,
dajte vi meni bolje četiri kile“. Odnosi četiri kile i, da ne

dužim priču, reći ću još da mesar za pola sata ostaje bez mesa, ubija još jednu kravu, rasproda i nju, i glasina se i dalje širi. U nekom trenutku celo selo čeka da se nešto desi. Sve aktivnosti prestaju, i u dva posle podne vrelo je kao i uvek. Neko kaže: „Jeste li primetili koliko je vruće?“ „Ali ovde je uvek vruće.“ Toliko vruće da su u tom mestu svim muzičarima instrumenti premazani smolom i uvek sviraju u hladovini jer bi im se, kad bi svirali na suncu, raspali u paramparčad. „Ali ipak“, kaže jedan, „u ovo doba dana nikad nije bilo tako vruće.“ „Da, ali nikad nije bilo tako vrelo kao sada“. U pusto selo, na pust trg, iznenada sleće ptičica i pevuši: „Ima jedna ptičica na trgu“. I svi se zaprepašćeno okupljaju da vide ptičicu. „Ali, gospodo, ptičice su uvek sletale na trg.“ „Jesu, ali ne u ovo doba.“ U nekom trenutku napetost seljana je tolika da svi očajnički žele da odu, ali nemaju hrabrosti da to i urade. „Ja sam pravi muškarac“, viče jedan, „i odlazim“. Uzima svoj nameštaj, svoju decu, svoje životinje, pakuje ih u zapregu i provози glavnom ulicom da ga vidi celo siroto selo. U jednom trenutku, kažu: „Ako ovaj ima hrabrosti da ode, idemo i mi“, i počinju doslovce da rastavljaju selo. Odnose stvari, životinje, sve. A jedan od poslednjih koji napuštaju selo kaže: „Da neka nesreća ne

snade sve što je ostalo od naše kuće“, i onda zapali svoju kuću, a ostali zapale svoje.

Beže u iskrenoj i užasnoj panici, kao pred ratnom stihijom, a među njima i gospođa koja je imala predosećaj, i koja sada viče: „Lepo sam ja rekla da će se desiti nešto veoma loše, ali su mi govorili da sam luda“.

Zbog vas

Karakas, Venecuela, 2. avgust 1972.

Sada kad smo sami, među prijateljima, želeo bih da vas zamolim za pomoć da preživim ovo veče, prvi put u svom životu došao sam glavom i bradom, pri punoj svesti i zdravoj pameti, da u isto vreme uradim dve stvari koje sam sebi obećao da nikada neću uraditi: da primim nagradu i da održim govor.

Za razliku od mnogih drugih ljudi čije mišljenje veoma cenim, oduvek sam verovao da mi pisci nismo došli na ovaj svet da nas ovenčaju slavom, a mnogi od vas znaju da je svaka javna počast u stvari početak balsamovanja. Na kraju krajeva, uvek sam verovao da mi nismo pisci sopstvenom zaslugom, već zato što imamo tu nesreću da ne možemo da budemo ništa drugo, i da naš usamljenički posao ne treba da nam donese veće počasti

---

i nadoknade nego što ih zaslužuje obućar koji popravlja cipele. Ali nemojte misliti da sam došao da se izvinjavam što sam ovde, niti mi je namera da omalovažim počast koju mi danas ukazujete u ime jednog velikog i nezaboravnog predstavnika američke književnosti. Naprotiv, došao sam da se naslađujem javnim spektaklom, zato što sam shvatio razlog što kršim svoje principe i zauzdavam svoje skrupule: ovde sam, prijatelji, upravo iz svoje stare i uporne privrženosti ovoj zemlji u kojoj sam nekad bio mlad, neuk i srećan, u znak nežnosti i solidarnosti prema svojim prijateljima iz Venecuele, velikodušnim, moćnim i večitim spadalima. Zbog njih sam došao, hoću reći zbog vas.

JOŠ JEDNA OTADŽBINA

Meksiko Siti, 22. oktobar 1982.

Primam Orden Astečkog orla s dva osećanja koja obično ne idu podruku: s ponosom i zahvalnošću. Ovim se ozvaničavaju neraskidive veze koje smo moja supruga i ja uspostavili sa ovom zemljom, u kojoj smo odabrali da živimo pre više od dvadeset godina. Ovde su rasla moja deca, ovde sam pisao svoje knjige, ovde sam sadio svoje drveće. Šezdesetih godina, kad već više nisam bio srećan ali sam još uvek bio nepoznat, prijatelji iz Meksika pružili su mi podršku i dali mi hrabrosti da nastavim da pišem, pod okolnostima koje danas pamtim kao poglavlje koje sam ispustio iz *Sto godina samoće*. Prošle decenije, kada su uspeh i preterana popularnost nastojale da unesu pometnju u

moj privatni život, čuvena diskretnost i odmerenost Meksikanaca omogućile su mi da pronađem unutrašnji mir i vreme da se neometano i neumorno bavim svojim teškim stolarskim radom. Zato ovo za mene nije druga otadžbina, već još jedna prava otadžbina koja mi nije postavljala nikakve uslove, niti stajala na putu ljubavi i vernosti koje poklanjam onoj prvoj, i nostalgiji s kojom ih ona bez prestanka od mene traži.

Ali čast ukazana meni lično nije me dirnula samo zato što je u pitanju zemlja u kojoj živim i u kojoj sam živeo. Osećam, gospodine predsedniče, da ovo odličje Vaše vlade ukazuje čast svim prognanim ljudima koji su u Meksiku pronašli прибежиšte. Znam da ne mogu nikako da ih predstavljam, i da je moj slučaj sve samo ne uobičajen. Znam još i to da uslovi u kojima ja danas živim u Meksiku nisu isti kao i oni u kojima živi ogromna većina prognanih koja je u poslednjih deset godina u Meksiku pronašla privremeno utočište. Nažalost, na našem kontinentu i dalje opstaju daleke tiranije i masakri u neposrednom susedstvu koji ljude teraju u progonstvo daleko manje dobrovoljno i prijatno od ovog mog. Govorim u svoje ime, ali znam da će se mnogi prepoznati u mojim rečima.

Hvala vam, gospodine, na tim otvorenim vratima. I neka se ona, molim vas, nikada i ni pod kakvim uslovima ne zatvore.

SAMOĆA LATINSKE AMERIKE

Stokholm, Švedska, 8. decembar 1982.

Antonio Pigafeta, firentinski moreplovac koji je bio s Magelanom na njegovom prvom putovanju oko sveta, napisao je, prolazeći kroz našu Južnu Ameriku, detaljnu hroniku koja, međutim, liči na izmišljenu pustolovinu. Pričao je kako je video svinje s pupkom na leđima i ptice bez nogu čije ženke zaprašuju leđa mužjacima, i druge, nalik na blune bez jezika čiji kljunovi liče na kašike. Pričao je kako je video mladunče životinje s glavom i ušima mule, telom kamile i jelenskim nogama, koje njišti kao konj. Pričao je kako su prvog urođenika koga su našli u Patagoniji stavili pred ogledalo i kako je taj razjareni div pomutio pameću od užasa ugledavši sopstveni lik.

Ta kratka i zadivljujuća knjiga, u kojoj se već može nazreti zametak naših današnjih romana, nije ništa manje do najveličanstvenije svedočanstvo naše stvarnosti iz onih vremena. Hroničari Indija zaveštali su nam još nebrojeno mnogo takvih. Eldorado – naša zamišljena zemlja za kojom su mnogi tako željno tragali – godinama se pojavljivao na mnoštvu mapa, menjajući mesto i izgled u skladu s maštom kartografa. U potrazi za Izvorom večne mladosti, čuveni Alvaro Nunjes Kabesa de Vaka osam je godina istraživao sever Meksika, u sumanutoj ekspediciji čiji su se članovi međusobno pojeli, te je od šest stotina ljudi, koliko ih je u nju pošlo, preživelo samo petoro. Jedna od mnogih nikad nerazrešenih misija jeste i ona o jedanaest hiljada mula natovarenih svaka sa po sto libri zlata, koje su jednog dana krenule iz Kuska noseći zlato da plate otkup za Atavalpu, i nikada nisu stigle do svog odredišta. Kasnije, za vreme Kolonije, u Kartaheni de Indijas prodavale su se kokoške odgajene u plavnim predelima, u čijem su se stomaku mogli pronaći zlatni kamenčići. Ta zlatna groznica naših osnivača pratila nas je donedavno. I u prošlom veku, nemačka misija čiji je cilj bilo proučavanje mogućnosti izgradnje

prekookeanske železnice na Panamskom zemljouzu zaključila je da je projekat izvodljiv pod uslovom da se šine ne prave od gvožđa, koga je u toj oblasti bilo u oskudnim količinama, već od zlata.

Nezavisnost od španske krune nije nas sačuvala od ludila. General Antonio Lopes de Santa Ana, koji je tri puta bio diktator u Meksiku, dao je da se uz najveće počasti sahrani njegova desna noga, koju je izgubio u takozvanom Ratu kolača. General Gabrijel Garsija Moreno vladao je Ekvatorom šesnaest godina kao apsolutni monarh, a njegov je leš, u svečanoj uniformi i sa ordenjem na grudima, bio izložen u predsedničkoj fotelji. General Maksimilijano Ernandes Martines, teozofski despot iz Salvadora, koji je naložio da se u varvarskom pokolju istrebi trideset hiljada seljaka, izmislio je klatno pomoću kojega je proveravao da li mu je hrana otrovana, i naredio da se protiv epidemije šarlaha bori tako što će se javna rasveta prekriti crvenim papirom. Spomenik generalu Fransisku Morasanu, podignut na glavnom trgu u Tegusigalpi, u stvari je statua maršala Neja kupljena na skladištu polovnih skulptura.

Pre jedanaest godina, jedan od čuvenih pesnika našeg vremena, Čileanac Pablo Neruda, obasjao je ovo

podneblje svojom rečju. U čiste, a ponekad i nečiste savesti Evrope prodrle su tada silovitije nego ikada pre fantazmagorične vesti iz Latinske Amerike, te nepregledne otadžbine zanesenih ljudi i istorijskih žena, čija se beskrajna tvrdoglavost graniči s legendom. Nismo imali ni trenutak mira. Jedan prometejski predsednik, zabarikadiran u svojoj palati u plamenu, izgubio je život boreći se sâm protiv čitave vojske, a dve sumnjive i nikad nerazjašnjene avionske nesreće oduzele su život jednog drugog predsednika velikog srca i jednog demokratskog vojnika koji je vratio dostojanstvo svom narodu.

Posle pet ratova i šesnaest državnih udara, pojavio se diktator Luciferovog lika koji je u ime Boga sproveo prvi etnocid u Latinskoj Americi našeg vremena. U međuvremenu, dvadeset miliona latinoameričke dece umrlo je pre nego što je navršilo dve godine, što ukupno čini više dece nego što je rođeno u Evropi od 1970. Pod represivnim režimima nestalo je gotovo sto dvadeset hiljada ljudi, to je kao da danas ne znamo gde su svi stanovnici grada Upsale. Mnoštvo ženâ koje su trudne uhapšene porodilo se po argentinskim zatvorima, ali se ni danas ne zna ko su i gde se nalaze njihova

deca, koja su ili potajno usvojena, ili odvedena u sirotišta pod vojnom upravom. Zbog toga što nisu želeli da stvari ostanu takve kakve su bile, umrlo je gotovo dve stotine hiljada žena i muškaraca na celom kontinentu, a više od stotinu hiljada je postradalo u tri male, tvrdoglave zemlje Centralne Amerike: Nikaragvi, Salvadoru i Gvatemali. Da se to dogodilo u Sjedinjenim Državama, proporcionalna cifra iznosila bi 1.000.600 nasilnih smrti za četiri godine.

Iz Čilea, tradicionalno gostoljubive zemlje, pobeglo je milion ljudi: deset procenata njegovih stanovnika. Urugvaj, malena nacija od dva i po miliona stanovnika, koja se smatrala najcivilizovanijom zemljom na kontinentu, u izgnanstvo je poslao svakog petog stanovnika. Usled građanskog rata u Salvadoru, od 1979. naovamo iz te zemlje u izbeglištvo ode po jedan čovek na skoro svakih dvadeset minuta. Zemlja koju bi mogli sačiniti svi ti izgnanici i prinudni emigranti iz Latinske Amerike imala bi više stanovnika nego Norveška.

Usušujem se da verujem kako je ova neobična stvarnost, a ne samo njen književni izraz, zaslužila ove godine pažnju Švedske akademije za književnost. Stvarnost koja nije ona sa hartije, već koja živi s nama i određuje

svaki trenutak naših nebrojenih svakodnevnih smrti, i koja puni nepresušno vrelo stvaralaštva, puno nesreće i lepote, gde je ovaj setni Kolumbijac-lutalica tek jedna kap koju je sudbina nasumično odabrala. Pesnici i prosjaci, ratnici i probisveti, svi mi, bića te beskrajne stvarnosti, malo smo toga morali da tražimo od mašte, jer je za nas veći izazov bio nedostatak konvencionalnih načina da svoj život učinimo uverljivim. U tome je, prijatelji, ključ naše samoće.

A ako je to teško nama, koji smo sazdani od njene suštine, lako je shvatiti zašto racionalni umovi sa ove strane sveta, ushićeni promišljanjem vlastite kulture, nisu bili u stanju da pronađu odgovarajući način da nas protumače. Razumljivo je što uporno pokušavaju da nas mere istim aršinom koji koriste za sebe same, ne shvatajući da život ne pogađa svakoga na isti način, i da je potraga za sopstvenim identitetom isto tako vatrena i krvava za nas kao što je bila i za njih. Tumačenje naše stvarnosti pomoću tuđih šablona doprinosi jedino tome da budemo sve manje poznati, sve manje slobodni, sve usamljeniji. Možda bi cenjena Evropa imala više razumevanja ako bi pokušala da nas vidi u sopstvenoj prošlosti. Ako bi se prisetila da je Londonu trebalo tri stotine

godina da izgradi svoje prve zidine i još tri stotine da dobije prvog biskupa; da se Rim dvadeset vekova koprcao u izmaglici neizvesnosti dok ga jedan etrurski kralj nije uveo u istoriju, i da su čak i u XVI veku, danas miroljubivi Švajcarci, koji nas očaravaju svojim ogromnim sirevima i neustrašivim časovnicima, još uvek prolivali krv širom Evrope kao vojnici-plaćenici. Još u zenitu renesanse, dvanaest hiljada landskhenehta koje je platila imperijalna vojska opljačkalo je i opustošilo Rim, i poklalo osam hiljada njegovih stanovnika.

Nije mi namera da zastupam zablude Tonija Krugera, čije je snove o ujedinjenju čestitog severa i strastvenog juga hvalio Tomas Man na ovom istom mestu pre pedeset tri godine, ali verujem da bi Evropljani prosvetiteljskog duha – i koji se i ovde bore za veću, čovečniju i pravedniju otadžbinu – mogli više da nam pomognu ako bi iz korena preispitali svoj pogled na nas. Solidarnost sa našim snovima neće nam pomoći da se osećamo manje usamljeno sve dok ne bude pokazana činom legitimne podrške narodima koji teže tome da uspostave vlastiti život u ovoj podeli sveta.

Latinska Amerika ne mora i nema razloga da bude pion bez sopstvene volje, niti je na bilo koji način

nemoguće da se njena želja za nezavisnošću i originalnošću pretvori u zapadnjačku težnju. Međutim, napredak u saobraćaju koji je toliko smanjio razdaljine između Amerike i Evrope kao da je zauzvrat dodatno proširio kulturološki jaz među nama. Zbog čega nam je originalnost, bez ustručavanja priznata kada je reč o književnosti, s nepoverenjem uskraćena kada su u pitanju naši naponi na polju teških društvenih promena? Čemu ubeđenje da društvena pravda koju napredni Evropljani pokušavaju da nametnu u svojim zemljama ne može biti cilj i Latinoamerikancima, samo pod drugačijim okolnostima i pomoću drugačijih metoda? Ne: neizmerni bol i nasilje u našoj istoriji posledica su sekularnih nepravdi i neizmerne gorčine, a ne zavere skovane petnaest hiljada kilometara od naše kuće. Ali mnoge evropske vođe i mislioci verovali su, isto onako detinjasto kao starci koji su zaboravili vesele ludorije svoje mladosti, da nije moguće imati drugačiju sudbinu nego što je živeti od milosti dva velika gospodara sveta. Eto kolika je, prijatelji, naša samoća. Ipak, na ugnjetavanje, pljačkanje i napuštanje, naš je odgovor život. Ni potopi ni pošasti, ni glad ni katastrofe, pa čak ni večiti ratovi koji su vekovima i

vekovima uspevali da podriju snažnu pobedu života nad smrću. Pobedu koja se povećava i ubrzava: svake godine ima šezdeset četiri miliona rođenja više nego smrti, to je dovoljno novih živih bića da se svake godine ušestostruči stanovništvo Njujorka. Većina njih rađa se u siromašnijim zemljama, između ostalih, naravno, i onima u Latinskoj Americi. Nasuprot tome, najimućnije zemlje uspele su da nagomilaju dovoljno razorne moći da sto puta istrebe ne samo svakog danas živog čoveka već i sva ljudska bića koja su ikada prošla ovom nesrećnom planetom.

Jednog dana kao što je ovaj, moj učitelj Vilijam Fokner rekao je na ovom mestu: „Odbijam da prihvatim kraj čoveka“. Ne smatram da bih bio dostojan da zauzmem njegovo mesto a da nisam sasvim svestan toga da je, prvi put otkako je čovečanstva, katastrofa kolosalnih razmera koju on pre trideset dve godine nije hteo da prihvati danas tek obična naučna mogućnost. Pred tom zapanjujućom stvarnošću koja je tokom čitave istorije ljudskog roda sigurno izgledala kao utopija, mi, smišljači priča koji verujemo u sve smatramo da imamo pravo da verujemo kako još uvek nije suviše kasno da počnemo sa stvaranjem sasvim

suprotne utopije. Jedne nove i razorne utopije života, u kojoj niko neće moći u tuđe ime da odluči čak i to kako će ovaj da umre, gde će zaista postojati ljubav, gde će sreća biti moguća, i gde će loze osuđene na sto godina samoće konačno i zauvek dobiti drugu šansu na ovom svetu.